

PRED UPRAVNIMI VOLITVAMI

Čez dober mesec bodo tudi v naši deželi upravne volitve. Politične stranke so že sestavile kandidatne liste in se pripravljajo na volilni boj, ki se bo uradno začel sredi tega meseca. V vseh štirih pokrajinah Furlanije - Julijske krajine bodo obnovili pokrajinske svete, pri čemer je treba omeniti, da se bo število tržaških pokrajinskih svetovalcev povečalo od dosedanjih 24 na 30, kajti pri zadnjem ljudskem štetju (leta 1971) so ugotovili, da tržaška pokrajina šteje več kot 300 tisoč prebivalcev.

Na Tržaškem bodo občinske volitve v vseh občinah, razen v tržaški. V goriški pokrajini bodo volitve v Gorici in tudi v vseh treh slovenskih občinah (Števerjan, Sovodnje in Doberdob). Glavna novost letošnjih upravnih volitev je ta, da bodo tokrat prvič pristopili k volilnim žaram tudi najmlajši volivci, in sicer fantje ter dekleta od 18. do 21. leta starosti.

Izid volitev z dne 15. junija bo torej izredno zanimiv, saj ne bo pokazal le stanja moči posameznih političnih strank, temveč tudi politično mišljenje mladih, njihovo strankarsko opredelitev in usmeritev.

Kot vse dosedanje bodo tudi bližnje volitve predstavljale hudo preizkušnjo za zamejske Slovence in predvsem za Slovensko skupnost, to je tisto politično organizacijo, ki zagovarja smostojno, od italijanskih vsedržavnih strank neodvisno politično pot, ker je prepričana, da je taka oblika političnega delovanja še vedno najbolj koristna

(Dalje na 7. strani)

ZAKAJ OSTAJA FAŠIZEM NEVAREN

Glavni tok italijanskega notranjepolitičnega življenja se je zadnje čase zapel okrog »fašizma« oziroma takoimenovanega novofašizma, kot ga predstavljajo MSI in razne fašistične »udrihaške«, »avantgardne«, »mladinske« in druge »zunajparlamentarne« skupine. Krik in vik teh novofašističnih skupin vzbuja vtis, kot da je novofašizem danes glavna nevarnost za obstoj Italijanske republike in demokratičnega državnega sistema, ki ga predstavlja. Pri tem pa se je treba vprašati, ali ni v taki presoji nekaj bistveno napačnega, nekaj v osnovi zgrešenega, kar je dejansko fašizmu v prid, hkrati pa vsem tistim, ki potrebujejo »fašizem« za svojo politično igro?

Nova, demokratična, politično pluralistična Italijanske republike se je porodila iz političnih in oboroženih reakcij na Musolinijev fašizem pred in po letu 1943, v bistvu torej iz odporiškega gibanja in iz oboroženega boja proti nacistični zasedbi in njenim domačim fašističnim pomagačem. V tem odporiškem gibanju in oboroženemu boju so bili udeleženi najboljši elementi italijanskega naroda, predvsem skoro vsa vodilna intelektualna plast. Fašizem je bil politično in tudi vojaško zlomljen že davno pred 25. aprilom 1945; tisto, kar je še ostalo od njega, so držali pokonci Nemci in životarilo je po njihovi milosti in v njihovi službi, kot npr. v Trstu. Kako torej, da je postal fašizem po takem po-

polnem moralnem, političnem in vojaškem polomú v Italiji spet tako nevaren, kot na- hočejo nekateri danes prepričati? Se je res tako okrepljen in prenovljen? Ali so tako ošibeli njegovi nekdanji nasprotniki?

Nihče nas ne more prepričati, da more kakih 6-8 odstotkov fašističnih volivcev, ljudi, ki notorično ne spadajo med najbolj brihtne, politično zrušiti Italijansko republiko. Z volitvami je to nemogoče, vsekakor po vseh predvidevanjih neverjetno. Tudi če bi fašisti na volitvah napredovali, bi težko prišli kdaj do količnika, da bi kakorkoli prišli v poštev za sestavov lade. Skoraj neverjetno je, da bi se našla kaka druga stranka, ki bi šla v vladno koalicijo z njimi. Skupni blok demokratičnih strank lahko to vedno igraje prepreči.

Tudi fašistični državni prevrat je malo verjeten. Tudi če bi ga fašisti poskusili izvesti, kar je možno, bi ga ljudske mase in protifašistične stranke že naslednje ure splošno stavko in cestnimi demonstracijami z lahkoto omogočile. Nekaj več možnosti bi imel, če bi potegnil za seboj vojsko in policijo, toda o današnji italijanski vojski se pač ne more reči, da simpatizira s fašizmom, saj verjetno odraža splošni italijanski politični pluralizem, in isto se lahko reče o policijskem moštvu. Sicer pa izkušnje z vojaškimi in desničarskimi diktaturami zadnjega časa, od grške do čilske in portugalske, kažejo, da si nima italijanski narod od tega nič obetati, niti notranjepolitično niti zunanjepolitično, še manj ekonomsko ali socialno. Vse take diktature so politično na zelo šibkih nogah in ne prenesejo nobene resne krize, kot je dotedaj zala npr. grška vojaška diktatura. Fašistični prevrat se torej v Italiji — v nasprotju s prvim fašističnim prevratom — ne more zanašati na nikako podporo »zatiranih ljudskih plasti«, »razočarancev« in raznih drugih političnih skupin.

Smešno si je tudi predstavljati, da bi lahko posamezne fašistične tolpe z atertati zrušile demokratični red, saj tak kriminal ne vzbuja niti pravega strahu, ampak samo odločno in takorekoč soglasno obsodbo v javnosti. Nemogoče je, da bi fašistični prvaki resno računali na tako možnost. Veleindustrija pa je danes v taki meri pod kontrolno (demokratično) državo, da si ni mogoče predstavljati, da bi se porodil kak novi fašistični režim iz znane teoretične marksistične predpostavke, da je fašizem poslednje sredstvo velekapitala. Kaj

(dalje na 2. strani)

Koroškim Slovincem le mrvice

Pred kratkim je koroška socialistična stranka imela svoj deželni kongres, na katerem je glede manjšinskih problemov napovedala povratek na »staro linijo«. Koroški deželni glavar in ponovno izvoljeni predsednik koroške Socialistične stranke Leopold Wagner pojmuje »staro linijo« tako, da njegova stranka manjšinskih vprašanj ne bo več reševala sama, kot npr. dvojezične napise leta 1972, ampak se bo posvetovala z ostalima dvema strankama, ki sta zastopani v koroškem deželnem zboru, to je z ljudsko in svobodnjaško. »Slovenski vestnik«, glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, je v zvezi s tem zapisal: »V resnici gre namreč za povratek na "linijo", na kateri so se predhodnice teh treh strank znašle že za časa prve republike, ko so družno preprečile rešitev

manjšinskih vprašanj ter onemogočile izpolnitev obveznosti, ki jih je Avstriji nalagala senžermenska pogodba, in celo izpolnitev obljub, ki jih je tik pred plebiscitom iz lastnih nagibov dal deželni zbor.«

Wagner je tudi zlorabil število 6000 glasov, ki jih je dobila na deželnih volitvah Koroška enotna lista, za trditev, da je tako za vselej odpravljena teza o 65.000 Slovenceh na Koroškem. Izjavil je, da reševanje manjšinskih problemov ne more biti odvisno od števila pripadnikov manjšine, vendar je hkrati napovedal, da bo do štetja posebne vrste brezpogojno prišlo. Temu štetju, kot je znano, slovenska manjšina na Koroškem nasprotuje, ker se zaveda, da se bo spreverglo v navadno ugotavljanje, na osnovi katerega bi nato oblasti odmerjale mrvice koroškim Slovincem.

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 11. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. Maša. 9.45 César Franck: Sonata v a duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Tonček in suša«. Napisala Zora Saksida. RO. Režija: Stana Kopitar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Poplavljenno mravljišče«. Igra, napisal Massimo Dursi, prevedla Lelja Rehar. RO. Režija: Jože Peterlin. 17.30 Sport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.15 Zvoki in ritmi. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, pravniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 12. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Lipica nekdanj in danes«. 12.00 Popoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Pianist Jakob Jež. Marij Kogoj: Malenkosti - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 13. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Organist Karl Richter. 18.55 Jazz trio Oscarja Petersona. 19.10 Čopova pisma Francu Leopoldu Saviu (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Francesco Cilea: Adriana Lecouvreur, opera. 21.50 Nežno in tiho.

:: SREDA, 14. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Rišimo skupaj!«. 12.00 Popoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Ansambel »Pro Musica« iz Kölna. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 22.00 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 15. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelj iz njihove korespondence (Ada Markon). 19.10 Narava in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Luna v megli«. Dramska fantazija v dveh delih, napisal Josip Tavčar. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Jože Babič. 22.05 Južno ameriški ritmi.

:: PETEK, 16. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol) »Ljudje in poklici: čebelar«. 12.00 Popoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Bruno Bettinelli: Tretji koncert za orkester. 19.15 Priredniki naše dežele: Giorgio Bergamini: Slavospev fotografiji«. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Würtemberski komorni orkester in zbor iz Stuttgarta. 21.00 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 17. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.30 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Angelo Vattimo, klarinetist Marcello Manuelli, pianist Gabriel Pisani. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Evgen Blankin« (Martin Jevnikar). 19.20 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Alamut«. Napisal Vladimir Bartol, dramaturg Miroslav Košuta. 21.30 Vaše popevke. 20.30 15 minut z Gilom Venturo.

Zakaj ostaja fašizem nevaren

(Nadaljevanje s 1. strani)

naj ta pričakuje od fašizma? Samo ekonomsko izolacijo in avtarkizem, velekapital pa potrebuje danes odprte meje in »nadracionalnost«.

Zato torej nekaj v vsej tej zadevi zdozdevno »fašistično nevarnostjo« v Italiji ne odgovarja resnici. Tem manj, ker ta današnji novo fašizem nikakor nima enakega idejnega naboja in značaja novosti kakor fašizem po prvi svetovni vojni. Današnji fašizem je obtožen z vsemi grehi in polomijami prejšnjega in vlačji za seboj njegovo idejno navlako brez ene same nove, izvirne ideje. Če pa vendarle živi na račun kakih 6-8 odstot. volivcev (glede na različne geografske in politične razmere), je to predvsem krivda drugih, »ustavnih« strank od krščansko-demokratske do komunistične, ki so kljub vreščanju o fašizmu vedno delale razliko med »nemškim« in »italijanskim« fašizmom. Italijanski jim je bil vedno bolj »avtoritaren« režim, sicer vse prej kot simpatičen, tudi nasilen, toda pravno utemeljen, tako da so mirno priznale po njegovem zlomu mnoge njegove institucije, pogodbe in ureditve, od številnih zakonov in predpisov do lateranske pogodbe in ekonomskih in socialnih ureditev. L. 1945 torej ni pomenilo odločnega preloma s fašizmom, ampak bolj ali manj samo nekako demokratizacijo tistega, kar

NA VRSTI STA LAOS IN SIAM

Kot je bilo pričakovati, se položaj na azijskem jugovzhodu še ne bo kmalu ustalil. Bilo bi preveč pričakovati od zmagovalcev v Hanoju, da ne bodo do konca izkoristili svoje zmage. Te dni že poročajo o prodoru severnovietnamskih čet v Laos, kjer bodo pomagale tamkajšnjim komunističnim in filokomunističnim silam, da bodo same zavlada. To se bo zgodilo najbrž že v kratkem, saj je Laos zdaj osamljen. Hkrati prihajajo novice o poskusih iz Vietnama in Kambodže, da se poživi gverilska protivladna aktivnost v Siamu (Tajlandija), kjer jo pospešujejo tudi zapleteni narodnostni (etnični) problemi. Siam in Laos bosta tako verjetno prvi jabolki, ki bosta padli z drevesa, ki je stalo dozdej na ameriškem vrtu, v široka usta Hanoja. ZDA gotovo ne bodo reagirale, ker si še dolgo ne bodo opomogle od političnega in vojaškega šoka, ki so ga doživele v zvezi z Vietnamom in Kambodžo.

je postavil na noge fašizem. Še danes — tudi v zvezi z nedavnimi slovesnostmi pri odprtju Rižarne kot nacionalnega spomenika in ob 30-letnici osvoboditve — smo slišali samo udrihanje po nemškem fašizmu, na grehe italijanskega ni skoraj nihče spomnil, ali le mimogrede. Vedno spet se govori samo o nemških vojnih hudodelcih, o gestapovcih, o rabljih SS, o nemških uničevalnih taboriščih. Toda na Rabu je umrlo najbrž več ljudi kot v Rižarni, in tudi Rab je bil pravo uničevalno taborišče, že pred nemškimi, toda kdo v Italiji govori o njem? Italijanski fašisti so počenjali strahotna hudodelstva, množične pomore, streljanje talcev, požiganje vasi, rope po Ljubljanski pokrajini, Dalmaciji, Črni gori, toda kdaj so bili krivci teh zločinov kaznovani? Kdo omenja njihova imena? Če so ostali živi (in mnogi so gotovo še živi), uživajo pokojnine in časti; podeljene so jim bile medalje za hrabrost in zasluge kakor zloglasnemu Collottiju, vodji grozotne morilske in mučilne tolpe v Trstu, in to s strani demokratične Italijanske republike.

Če je torej fašizem danes v Italiji še vedno živa politična sila, je zato, ker ni bil nikdar dokončno razkrinkan in postavljen na zatožno klop. Ostal je neka meglena režimska ideologija, ne pa konkretna zločinska organizacija, ki bi jo bilo treba takoj po vojni izpuliti s koreninami vred. V resnici pa so pustili njegove korenine pri miru, če »saj naš fašizem ni bil tak kot nemški« in danes poganjajo iz njega nove mladike. Ne da bi jih — kot rečeno — prece-nievali. Toda marsikomu pridejo prav v čudni italijanski politični dialektiki med strankami. Desničarskemu krilu v Krščanski demokraciji kot železna rezerva proti skrajni levici, in komunistom kot izgovor za »zgodovinski kompromis« ali za poskus oživljanja teorije ljudske fronte; fašizem jim je v obeh primerih nujno potreben kot »sovražnik št. 1«.

Italijanski novofašizem je le kup starega gnoja. Da začenja spet tako smrdeti, so krivi tisti, ki ga s tako zagnanostjo razmetavajo, da bi z njim pognojili svojo politično njivo.

—o—

Iz Kambodže v Siam so prispeli še zadnji tujci, zlasti časnikarji. Nekateri poročajo o pobjah ujetih političnih nasprotnikov s strani »rdečih Hmerov«.

KAJ BO S PORTUGALSKO?

Položaj na Portugalskem je tako zapleten, da je nemogoče kaj napovedati glede bodočega razvoja tam. Igra se odvija zdaj v trokotu: komunistična stranka (ki je dobila pri volitvah samo 12 odstotkov glasov), socialistična stranka, ki je izšla z volitev kot najmočnejša stranka, a brez absolutne večine, in vojaški režim, ki ima v rokah dejansko oblast, s katero favorizira komunistično stranko. Ta skuša zdaj pridobiti socialiste za skupno fronto, v ka-

teri bi imela prej ali slej ona glavno besedo, ker razpolaga z boljšo aktivistično organizacijo in z bolj fanatičnimi privrženci ter kot rečeno, s pomočjo vojaškega gibanja. Če pa se to ne bo posrečilo, bo stavila KP vse na karto vojaškega gibanja in v tem primeru je pričakovati zaostritev vojaške diktature s komunističnim predznakom. Vse drugo je za zdaj nepredvidljivo. V težkem položaju so spričo take izbire zlasti socialisti.

Parlamentarna razprava o javnem redu

Poslanska zbornica je začela v ponedeljek razpravljati o vladnem osnutku zakona za zagotovitev javnega reda in za pobjanje navadne in prevratne hudodelnosti, ki sta se obe zadnje čase silovito razpasi v Italiji, posebno kar zadeva bančne in zlatarske rope, ugrabitve ljudi z izsiljevanjem bajnih odkupnin, teroristično aktivnost fašističnih in skrajnolevih »zunajparlamentarnih« prevratnih skupin itd. Osnupek zakona zaostrojuje nadzorstvo nad sumljivimi elementi in ima namen olajšati policijsko delo v tem smislu, hkrati pa jo tudi bolje zaščititi pred nasilnimi elementi.

Kot znano, je potrebovala vlada precej časa, da je lahko sestavila osnutek takega zakona. V ta namen je bil potreben poseben »vrhunski sestanek« strank vladne večine, kar je čisto izjemen dogodek v italijanskem političnem življenju, saj se te stranke niso sestale v tej obliki že vse od razpada takoimenovane »organske« leve sredine. Med njimi so vladale — in delno še vladajo — hude razprtije glede takega zakona. V načelu se sicer vse strinjajo, da je potrebno zaostri boj proti navadnemu in političnemu kriminalu, toda socialisti bi hoteli dati zakonu izrazit značaj *protifašističnega* ukrepa, medtem ko so druge stranke za to, da se zaostri boj proti kriminalu in terorizmu neglede na politično barvo.

Zakon je nujen, zato si je Morova vlada prizadevala, da bi bil sprejet po kar krajšem in nujnejšem postopku, z razpravo v komisijah. Toda komunistična stranka je zahtevala o njem javno razpravo v parlamentnih zbornicah, v kateri hoče naglasiti svoje nestrinjanje z mnogimi platmi tega zakona. Tudi po mnenju komunistov je preveč splošen, medtem ko bi radi, da bi bil naperjen predvsem (ali edino) proti fašističnim in navadnim kriminalcem, kar pa zadeva skrajno-leve in sploh levičarske teroriste, pa naj bi — če jim že ne bi prizanašal oziroma gledal skozi prste na njihove »podvige« — jih vsaj jasno ločil od navadnih fašističnih teroristov. Poleg tega spada oviranje vladnih pobud in zakonskih predlogov k normalni opozicijski praksi komunistične stranke, pa naj gre še za tako potrebne zakone.

INDUSTRIJA »AVTOMATIZIRANE ZABAVE« V ITALIJI

Te dni so objavili statistiko, ki pove, da je v Italiji 150.000 takoimenovanih flippersov, juke-boxov, elektronskih tenisov, hokejev, avtomatskih strelskih naprav itd. v barih in drugih zabaviščih, ki jih upravlja okrog 6 tisoč lastnikov in najemnikov, o čem avtomatov pa živi kakih 100.000 ljudi. Lani so kasirale industrije, ki izdelujejo in upravljaajo te aparate, okrog 130 milijard lir.

Italijanska industrija te vrste je postala zadnja leta neodvisna od tujih trgov in zdaj celo sama izvažata take naprave v tujino, razen juke-boksov. V pogledu materiala, cene, fantazije in tehnike je močno konkurenčna ameriškim in drugim izdelkom.

V resnici je to njihovo ravnanje zelo nedosledno, kajti po eni strani ravno oni nenehno in glasno opozarjajo na fašistično nevarnost, proti kateri da je treba odločno nastopiti z zaostritvijo protiterorističnih predpisov, prikazujejo jo celo kot neposredno nevarnost za italijansko republiko, ki je izšla iz odporništvu, po drugi strani pa ovirajo prizadevanje, da bi se dejansko zaostril boj vladnih organov proti prevratništvu in kriminalu vseh vrst, češ da bi mogel postati tak zakon nevaren in škodljiv za demokratične svoboščine državljanov. Očitno so se znašli v precepu: hoteli bi, da bi zakon udaril po fašističnih in navadnih kriminalcih, da pa ne bi prizadel skrajno levih teroristov, ki jih smatra KPI v bistvu bolj ali manj vedno za svoje, čeprav pogosto neljube priveske in pomožne čete.

Socialisti, ki so z eno nogo vedno v vladni večini, z drugo pa v taboru leve opozicije, pa se tudi delajo zaskrbljeni zaradi nekaterih določil zakona, predvsem zaradi 4. člena, ki določa preiskavo sumljivih oseb, in 19. člena, ki določa zaostrene sankcije proti krivcem oboroženega nasilja nad policijskimi pripadniki. Res je, da bi lahko policija to dvoje tudi izrabljala in šla preko prave meje, toda brez pooblasil, ki jih določata ta dva člena, bi bil boj proti kriminalu brezuspešen. Kako naj preprečuje

hudodelstva, če ne bi smela preiskati sumljivih tipov, ali imajo pri sebi orožje ali druga prevratna in kriminalna sredstva?

Vlada vsekakor upa, da bo zakon sprejet v obeh zbornicah parlamenta še pred volitvami 15. junija. Vendar nekateri tudi menijo, da zdaj pred volitvami ni ravno najbolj primeren čas za parlamentarno razpravo o takem zakonu, ker bi se lahko preveč razvnela in zaostрила, pa tudi izrodila v prazno retoričnost. Dokaz za to so že dali misovci, ki so izjavili, da bodo glasovali za zakon, očitno zato, da bi si umili roke, češ da ne zagovarjajo političnega nasilja in da so za ostrejšo preventivno nastope proti navadnemu kriminalu, pa tudi zato, da poudarijo, da smatrajo zakon naperjen tudi proti levemu terorizmu. Vsekakor si je tolmačiti to njihovo izjavo kot taktični in strateški manever proti levici pa tudi proti vladi, kateri hočejo kot prevratna opozicija tudi oni delati čimveč težav.

—o—

»URADNI VESTNIK« O SPREMENBI DEŽELNEGA PRORAČUNA«

Najnovejša, 18. številka »Uradnega vestnika avtonomne dežele Furlanije - Julijske Benečije« v slovenščini prinaša med drugim spremembo deželnega proračuna za finančno leto 1975. Prvi del vestnika pa vsebuje razne odloke predsednika deželnega odbora glede konzorcijev med občinami, glede izpitov aspirantov za deželno osebje (stalež tajnikov konceptne kariere) in glede X. homogenega predela »Kraški predel«.

PROSTOR MLADIH

Bodimo odprti za diskusijo

Besedi razpravljanje ali diskusija sta se morali zadnji čas umakniti modni besedi dialog, vendar pa pomenijo vse tri v bistvu isto: pripravljenost vzeti na znanje argumente in teze političnega ali nazorskega nasprotnika in odgovarjati nanje resno in pozorno, brez žalitev in zasramovanja. Diskusija predpostavlja, da se človek ne zapre v svoj idejni krog, ampak da je pripravljen prisluhniti tudi tistemu, ki drugače misli, in se pogovarja z njim.

Nekateri sistemi in ideologije vzgajajo danes mlade ljudi v togem vztrajanju pri določenem stališču, ki jim je predpisano od zgoraj. V diskusiji z idejnimi nasprotniki vidijo slabost in popušcanje. Ali pa se je boje, da jih ne bi nasprotnik prepričal o šibkosti njihovih argumentov. To pa je ravno eden izmed kriterijev, po katerih se da razpoznati nedemokratične in totalitarne ideologije od demokratičnih, kajti pravi demokrati se nikoli ne boje diskusije. Vedno so pripravljeni razpravljati s svojimi nasprotniki. Vedo namreč, da je pravi napredek samo v svobodnem pretresanju problemov, v diskusiji, v kateri lahko vsakdo pove svoje in osvetli problem s svoje strani. Eden sam ali en sam nazor ga nikoli ne more zaobjeti vsega in ga spoznati z vseh strani, ker ga gleda in presoja samo s svoje, določene strani. Zato praksa dokazuje, da je napredek najhi-

trejši tam, kjer je največ diskusije, demokratičnega, svobodnega razpravljanja o stvareh in problemih. To razpravljanje pa se seveda ne sme izroditi v medsebojne zagrizene prepire, žalitve, obrekovanja, jemanje ugleda nasprotniku itd.

Naša demokratična mladina naj se zato ne boji diskusij in polemik z idejnimi nasprotniki, naj jih celo išče in naj se ne da odvracati od tega z njihovimi žalitvami ali psovki. Niso vsi enaki. Nekateri morda res psujejo in žalijo, toda drugi so bolj odprti in pripravljeni na diskusijo. Pridimo naproti tem. Skušajmo jih prepričati o upravičenosti naših stališč, hkrati pa preverimo tudi njihova stališča in se prepričajmo, če mogoče le nimajo prav, ko opozarjajo na določeno plat problemov, katero smo mi spregledali.

Izkušnja dokazuje, da so zašli narodi v nesrečo pogosto zato, ker jim je manjkalo svobodne diskusije pri reševanju njihovih problemov. To se vsekakor lahko reče o slovenskem narodu, kjer razni »narodni voditelji« niso dopustili svobodnega razpravljanja in pretresanja naših življenjsko važnih problemov in so zahtevali brez diskusije zase pravico, da odločajo o njih le oni sami. Posledice tega pa nosimo še danes mi vsi, ves narod.

Trst, rezervat zaostalosti?

Trst že davno nima več tiste vloge, ki jo je imel pod Avstrijo, ko mu je že sama lega prinašala poslovno uveljavitev v svetu ter središnji gospodarski in kulturni položaj.

Za mednarodne poslovne kroge sta v Italiji pomembna Milan in Genova, za kulturne in za turizem Rim, Florenca in Benetke.

Trst in naša dežela lahko v sklopu Italije najdeti svoje posebno mesto in vlogo edino z odprtjem na vzhod in sever, za kar pa je potrebna nedvomno tudi zgledna ureditev narodnostnih in narodnostno-kulturnih vprašanj, opustitev nacionalnih in preživelih malo- ali velikomestnih večvrednostnih gledanj, predvsem v odnosu na zaledje, in uspešna meddeželna pobuda še posebno nasproti vzhodu.

Prav zato, ker se na območju naše dežele srečava več narodnosti in kulturnih tradicij, bi moglo zgledno narodnostno in večkulturno sožitje predstavljati v srednjeevropskem in evropskem prostoru poseben zgled in uveljaviti svojo vlogo kulturnega poslanstva med različnimi narodi. A dogaja se ravno nasprotno. Vsaj kar slovensko kulturno stran zadeva, lahko rečemo, da je še vedno bolj ali manj pastorka v kulturnem življenju dežele, saj si mora z dolgotrajnim prizadevanjem priboriti vsako pravico in vsako podporo ter vsako priznanje. Spomniti se je treba samo na primer slovenskega gledališča.

Vendar ne gre samo za gledališče in narodnostno-kulturna vprašanja, gre tudi za sam življenjski prostor slovenske skupnosti v deželi, ki je obenem tudi tradicionalni kulturni prostor, v prvi vrsti slovensko-beneški in kraški. Prvi je ogrožen zaradi nezadržnega odseljavanja, drugi pa zaradi tega, ker naj bi postal rezervat, toda ne kot skladnostna zaščita okolja in človeka, ki v njem prebiva. Domačemu človeku bi bil s tem rezervatom postal kraški svet z vse mogočnimi omejitvami neživljenjsko okolje, a tržaškemu mestnemu človeku, ki je največkrat nesposoben umeti kulturo okolja in narave, naj bi zagotavljal cenene površine za izživljanje v prostem času.

Slovenska narodnostna skupnost na Tržaškem bi bila na ta način ohromljena v svojem razvoju, njena narodnostna in kulturna prisotnost v pokrajini in deželi oslABLJENA, ako ne že ogrožena.

Toda odločujoči krogi v Trstu s tem niso dosegli tistega, kar so si najbrž predstavljali. Res so bili razširili prostor tržaškemu italijanstvu in meščanstvu, ki naj bi po kraški okolici zasedalo površine za svoje rotary clubse in podobne primere bolnega posnemanja zahodnega svetovljanstva, preganjaje neko namišljeno vlogo, ki je za mesto že zdavnaj minila. Res bo tržaški žep ob gornjem Jadranu postal s tem kmalu italijanski, toda ostalo bo pri žepu, toliko bolj, kolikor hitreje bo slovenska narodnostna in kulturna prisotnost v mestu in deželi ugašala.

Minila so namreč leta, ko je prišlo do politike odprte meje in ko se je težavna vloga obrobne položaja vsaj deloma omilila. In je Trst, ter prav tako Gorica, po-

stal znova središče za zaledje, čigar večji del je danes na jugoslovanski strani. Odprtost meje je prinesla znova življenjski utrip tako mestu kot primorskemu zaledju na jugoslovanski strani, ki poslovno in kulturno tako po naravni legi kot po tradiciji teži k Trstu.

Močan slovenski narodnostni in kulturni utrip v Trstu, ob vse še obstoječih primerih zapostavljanja, ima še vedno močan odmev na območju bližnje Slovenije, a bi z zatonom slovenstva v Trstu gotovo izostal. Zveza med Trstom in njegovim zaledjem na jugoslovanskem območju Primorske in Istre, torej med mestom in zaledjem, bi se ali se bo omejila na suhe poslovne zveze, ki jih bosta usmerjali državi, ki si tukaj mejita, oziroma njuni oddaljeni središči.

S tem pa bi bila za daljšo dobo, če ne za zmeraj, končana dejanska kot tudi možna vloga Trsta kot središča ob stiku srednje Evrope s Sredozemljem.

—o—

SLOVENSKO AMATERSKO GLEDALIŠČE PRI SV. IVANU

S. A. G., katerega vodja je znani častnik, dramaturg, režiser in igravec Sergej Verč, je gostovalo 27. aprila v Marijinem domu pri Sv. Ivanu s farso »Markolfa«, ki jo je napisal italijanski levičarski pisatelj Dario Fo.

Lepo vreme in Slovencem malo znani avtor nista pritegnila dosti občinstva k prireditvi. Prisotni, ki so po koncu enodejanke čakali na nadaljevanje igre, so zapustili dvorano razočarani, tudi zaradi nekaterih kočljivih točk. Malo navdušeno ploskanje je bilo namenjeno dobri volji igralcev, le malo igri sami.

P.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRA- ZENECV

Vljudno Vas vabimo na proslavo tridesetletnice zmage nad fašizmom in nacizmom ki bo v veliki dvorani Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3-I., v ponedeljek 12. maja ob 20.15.

V prvem delu bo govoril dr. Teofil Simčič

O trpljenju slovenskih duhovnikov na Primorskem pod fašizmom.

V drugem delu pa bo *Recital o trpljenju naših rojakov pod fašizmom in nacizmom.*

Recital vo izvajal Amaterski oder iz Gorice pod vodstvom prof. Silvana Kerševana. Recital bodo popestrile skioptične slike.

S krvjo smo si priborili svobodo, spoznavajmo to trpljenje in cenimo žrtve, da bomo vredni dediči svetlih tradicij!

VABILO

Slovenska skupnost v Trstu vabi slovenske volivce, da podpišejo listo kandidatov za pokrajinski svet, tako da se čimprej zaključijo vse formalnosti za vložitev liste. Zbiranje podpisov opravljajo po okrajih. Opozarjamo, da bo za središče mesta zbiranje podpisov med drugim tudi v ponedeljek, 2. maja od 19.30 do 21. ure v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3/I.

—o—

Tržaško sodišče je dalo končno zapečatiti vse roulotke, ki so jih razni zviteži namestili na kraških travnikih kot poletne hišice. Včasih se tudi zvitost ne obnese.

—o—

Za Trst je velikega pomena očiščenje Sueškega prekopa, ki je že skoraj dokončano. Nekaj velikih ladij ga je že zapustilo.

NAŠE SOŽALJE

G. Antonu Korsiču pri Sv. Ivanu izražamo globoko občuteno sožalje ob smrti matere.
Uredništvo in uprava Novega lista

Iz delovanja slovenskih tržaških skavtinj in skavtov

Skavti in skavtinje so sredi živahnega delovanja. Ne bom omenjala sestankov po skupinah, ki so vsak teden in to v najrazličnejših krajih od Devina do Bazovice, Trebč in Barkovelj, Opčin, Škednja, Štramarja in drugih. Teh skupin je pri fantih nad 20, pri dekletih pa 15. V njih se odvija skrito delo, za katerega javnost največkrat ne ve, a je največjega pomena za vzgojo in uvajanje v družbo slovenske mladine.

Poleg tega zavzema naš program še številne dejavnosti, za katere je prav, da javnost o njih kaj ve.

V marcu smo imeli več duhovnih srečanj, ki jih je vodil g. Tone Bedenčič. Na Veliki petek smo imeli tradicionalni križev pot, ko se povzpemo do cerkvice na Pečah. Postaje pripravijo udeleženci sami, teh je bilo letos 25.

Med nami je bil tudi znani predavatelj Marijan Šef, ki se je pomenil z mlajšimi člani naše organizacije.

Nekateri roverji in popotnice so se ude-

ležili seminarja o koedukaciji, ki ga je pripravila italijanska organizacija AGESCI.

Skavti so se spoprijeli po vodih tako v nogometu kot v košarki. Nedeljo so posvetili orientacijskemu pohodu, ki je navdušil vse udeležence.

Skupina novink popotnic je veliko pridobila ob srečanju s psihiatrom Pavlom Fondo, ki jim je razkazal svetoivansko bolnišnico. Dekleta so se tako seznanila s stvarnostjo, o kateri se je pred časom še molčalo in ki jo še danes spremljajo predsodki.

Prav tako je bil koristen obisk ustanov Gaspere Gozzi in Domus Lucis.

Skupina fantov, ki se zbira v ul. Risorta pa je obiskala Radio, sejo deželnega sveta in Psihiatrično bolnišnico.

To je v glavnih obrisih delovanje naše skavtske organizacije. V kratkem bomo imeli Jurjevanje, to je praznik, ko stopijo v našo družino novi člani.

Magda Jevnikar

Vladimirju Glaserju v spomin

Primorski, zlasti goriški Slovenci se moramo z globokim spoštovanjem pokloniti spominu enega tistih mož, ki je že po prvi svetovni vojni pomagal graditi z ljubečim srcem in jasnimi načrti naše narodno in kulturno občestvo na Primorskem.

To je bil dr. Vladimir Glaser, ki smo ga pokopali v soboto 3. maja na tržaškem pokopališču.

Pokojni se je rodil 18. aprila 1894 v Trstu kot sin slovenskega znanstvenika in literarnega zgodovinarja prof. Karla Glaserja, ki je prvi izdelal obširno »Zgodovino slovenskega leposlovja«. Sin Vladimir se je po gimnazijskih študijah v Trstu in v Gorici odločil za pravoslovje. Leta 1921. je na Dunaju postal doktor pravnih ved. Kmalu je prišel v Gorico, kjer je vse svoje moči posvetil obnovi razrušene dežele kot pravni referent pri Stavbenih zadrugah. Nekaj časa je bil zaposlen v odvetniški pisarni dr. Brajše, potem pa je odprl lastno advokaturu.

V svojem poklicu je prišel v tesne stike z našimi ljudmi, ki jim je na vse načine pomagal. Zato so ga tudi imenovali »odvetnik revnih in brezpravnih«.

Glaser pa ni deloval samo v svojem odvetniškem poklicu, marveč je s krepko roko posegel tudi v javno, zlasti prosvetno življenje na Goriškem. Postal je predsednik Prosvetne zveze, ki je pod njegovim

vodstvom in s tajnikom Filipom Terčeljem zbudila h kulturni rasti vso goriško deželo do zadnje vasi. Zato je Glaser postal fašističnemu režimu trn v peti. Začeli so ga preganjati, onemogočali so mu eksistenco, da se je končno moral izseliti iz Gorice v Jugoslavijo. S soprogo Anico, sestro dr. Bednjaka, si je ustvaril družino, a se je moral z njo preseljevati v Maribor, Beograd, Zagreb in po končani drugi vojni v Trst.

Tu je dobil mesto v tiskovnem uradu

zavezniške vojaške uprave. Cenili so ga kot izvrstnega pravnika.

Težko življenje pa mu je začelo spodkopavati rahlo zdravje. Še vedno pa je vzdrževal stike z našimi javnimi dejavniki, ki so radi upoštevali njegove modre in nesebične nasvete.

Smrt tega moža poštenjaka je globoko pretresla vse njegove številne znance in prijatelje, zlasti tiste, ki so z njim delovali na Goriškem že več kot pred petdesetimi leti.

Njegov spomin bo v njih srcih trajno živel.

VELIKO SLAVJE V RUPI

V imenu večine domačinov iz Rupe in s Peči ter tudi okoličanov moram spregovoriti par besedi v pohvalo vseh požrtvovalnih prirediteljev tako le po uspešnih praznikov frtalje in prvomajske proslave.

Na zelo primernem prostoru, ki je bil z veliko skrbnostjo in trudom pripravljen, se je oba dneva zbralo na stotine ljudi. Obema dnevoma je bil vtisnjen iskren pečat prave domačnosti ob besedah prof. Bednarika v nedeljo in dr. Štoke, deželne g svetovalca, na dan prvega maja.

Oba sta znala vžgati poslušavce in prikazati posebno v sedanjih dneh in prečvolitvami potrebo poudarka naše žive narodnosti, naše besede in pesmi.

Tudi poljudno glasbeni nastop mlajših in starejših Števerjancev je kar vžgal vse navzoče.

Z nastopi pevskih zborov in drugih skupin se je vrstil kulturni resnobni in potem zabavni program, ki je v veseli družbi do poznih ur zadrževal domačine in sosede pri izvrstni kapljici in okusni domači frtalji.

Poudariti moramo, da so se oba dni govorniki spominjali v svečanih besedah tridesetletnice osvoboditve izpod tlačiteljskih jarmov nacistov in fašistov ter vseh žrtev, ki so se darovale za svobodo današnjega rodu.

Ta spomin in zavest, da nam je prava in res bratska skupnost bolj kotk daj potrebna sta zajela v veseli in obenem tudi resni vzajemnosti vse, ki so se udeležili tiste dni našega slavlja.

Bodi nam sreča mila, da bo prihodnje tako slavje še veličastnejše!

—o—

OBVESTILO

Obveščamo, da je naš sedež v ulici S. Chiara 2 (drugo nadstropje) odprt od 17.30 do 20.30 vsak ponedeljek, sredo in petek. Vabimo slovenske rojake, da se zaradi morebitnih pojasnil in potreb zglasijo v uradu osebno ali pa telefonirajo na številko 82.056 ob zgoraj navedenih dneh in urah.

SLOVENSKA SKUPNOST - GORICA

Števerjan

PRVOMAJSKI DNEVI

V nedeljo je bilo zaključeno v Števerjanu prvomajsko praznovanje, ki ga je priredilo društvo »Briški grič«. Lepo vreme in raznovrstni kulturni, športni in zabavni spored je privabil izredno veliko množico ljudi iz vseh sosednih krajev.

V Dvoru je že prve dni vabila vinska razstava, čeprav z nekoliko visokimi cenami, pa naj bo za dobro briško kapljico.

Prvega maja je bila mogočna proslava dneva in tridesetletnice zmage.

V nedeljo je bil na vrsti mladinski športni dan in mladinsko slikarsko tekmovanje ex tempore.

Izredno pester je bil kulturni spored v nastopi pevcev, telovadcev in folkloristov, ki so prišli tudi iz Nove Gorice in Dobrovega.

Večerna zabava pa je v veselih taktih zavrtela stare in mlade do poznih ur ob izredno dobrem razpoloženju vseh.

Sredi letošnje avgustovske svetlobe sem spet stopal od Milj proti MačkoviJam visoko v zelenem bregu. Pri Milanu so pravkar znova udarile bombe. V zraku je trepetala nervozna elektrika. A ta se je sproščala ob morju, v mestecih in mestih, ne toliko v slovenskih »skritih brežinah«, o katerih tako celovito poje v novi, leta 1973 v daljni avstralski Canberru izišli, slovenski pesniški zbirki V KLJUNU GOLOBICE Bert Pribac.

Vijoličasta Pribčeva knjižica me je spremljala letos poleti po vseh kraških in istrskih poteh. Tudi jaz sem, kot Pribac, hodil »po davnih stezah«, »pogovarjal sem se s prijatelji«, ki še »nosijo obraze iz otroških let«, a morda »že spijo v senci cipres«.

V letošnjih najbolj vročih poletnih dnevih sem spet odkril MačkoviJe, v katerih smo se mudili pred enim desetletjem. Skupaj s Pribcem sem odkril »v neki vasi med vinskih hribi Istre« košček še neizprijene domačnosti in lepote, naš stari kamen, naše stare zidove, krove, a tudi naše stare solze in pesti.

Lev Detela

Nad Miljami v poletju 1974

Seveda pa sem tudi sprevidel, da ta nova Pribčeva pesniška zbirka ni kaka otožna idila o izgubljeni mladosti, temveč tudi rezek, trpek spopad z velikokrat nič kaj prijazno socialno in tudi politično resničnostjo. Tudi z resničnostjo naših slovenskih ljudi. Tudi z resničnostjo onstran oceanov, z »umorjenimi zvezdami« tam na koncu sveta«, v Melbournu, v Veroni, a tudi v domačih primorskih vinogradih, tam, kjer so »bombe čričkom razbile ušesa«.

Nova Pribčeva pesniška knjiga, izišla enajst let za prvo Pribčevo zbirko BRONASTI TOLKAL, prvo slovensko knjigo v Avstraliji, dokazuje, da Pribčev pesniški svet vendarle ni tako enostaven, tako preprost, kot se je to morda še zdelo po branju njegove prve knjige poezij.

Pribčeve pesmi niso le pogled nazaj, k »trem brezam v dolini pod vasjo«, v »tiho preprostost

škrila pred domačim pragom«, temveč tudi pogled naprej, v našo in svetovno bodočnost.

Zakaj nekdanjo bolj enosmerno Pribčevo pokrajinsko idiliko vedno bolj prepravlja, lahko rečem, KOZMIČNA ZAVEST o našem bivanju v prostoru in času. Na popolnoma samosvoj način se pesnik spaja s celotnim stvarstvom, doživlja ga v totali in brez odmika. Predaja se mu, kot ljubica neizprosno ljubimcu.

Ko sem se pomikal proti MačkoviJam, sem pod figovim drevesom ob Ospu fizično začutil in doumel RESNICO sporočila te nove Pribčeve knjige:

»To je moj svet —
poln sebe in sanjastih trav.

(Dalje na 6. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova izdaja svetega pisma v slovenščini

Čeprav je od najnovejše izdaje svetega pisma v slovenščini minilo že nekaj časa, se nam kljub temu zdi še vedno potrebno poročati o tem, saj je to dogodek, ki ima poleg verskega tudi širši kulturni pomen. »Sveto pismo stare in nove zaveze« (Ekumenska izdaja) je izšlo lansko leto v Ljubljani v založbi Britanske biblične družbe.

Po vojni smo Slovenci poleg te izdaje sv. pisma, ki vsebuje celotno besedilo, dobili še eno celotno izdajo v 4 knjigah, in sicer v letih 1959 - 1961, ki jo je izdal škofijski ordinariat v Mariboru. Ta izdaja je služila kot podlaga tudi pričujočemu najnovejšemu slovenskemu svetemu pismu. Leta 1968 pa je v Ljubljani izšla razkošna faksimilirana izdaja Dalmatinove Biblije iz leta 1584, ki je nekaj časa bila, kar se zdi morda nenavadno, sploh edino celotno besedilo svetega pisma v slovenskem jeziku na razpolago javnosti na knjižnem trgu. V zadnjih letih je izšlo tudi nekaj manjših delnih izdaj svetega pisma. Tako je leta 1967 Nadškofijski ordinariat v Ljubljani izdal in založil »Malo sveto pismo«, isto leto je v Ljubljani iz-

šlo tudi »Kratko sveto pismo s slikami«, ki ga je v sporazumu z Nadškofijskim ordinariatom iz Ljubljane izdal in založil Nadbiskupski duhovni stol iz Zagreba. Ta knjiga je prirejena po neki ameriški izdaji in je bogato ilustrirana ter je namenjena predvsem mladini. Mohorjeva družba je leta 1972 izdala knjigo »Jezusov evangelij«, opremljeno z opombami, barvnimi ilustracijami in zemljevidi. Naslednje leto je ista knjižna družba izdala podobno opremljena »Apostolska dela«.

Nastete izdaje svetega pisma, razen seveda Dalmatinove biblije, se v besedilu naslanjajo na mariborsko izdajo iz let 1959 - 1961, ki je bila prevedena iz izvornih starih jezikov. Danes je ta prevod zaradi razvoja slovenskega knjižnega jezika že nekoliko zastarel, zato nastaja potreba po novem sodobnejšem in današnjemu človeku razumljivejšem prevodu. Škoda, da to ni bilo opravljeno pri lanski ekumenski izdaji. Pri urejanju te izdaje svetega pisma so sodelovali prof. dr. Jakob Aleksič, pastor Vladimir Miselj, dr. Stanko Cajnkar, prof. Jože Dolenc, škofa dr. Maksimilijan Držičnik in dr. Vekoslav Grmič, senior Ludvik Novak in pastor Ludvik Jošar. V uvodni besedi h knjigi je rečeno med drugim: »Upamo, da bo pričujoče slovenska izdaja celotnega svetega pisma v eni knjigi, dobrohotno sprejeta med slovenskimi katoliškimi in protestantskimi verniki, in da bo prispevala k novemu in globljemu razumevanju božje besede...«. V istem uvodu zve- mo, da so podobne ekumenske izdaje svetega pisma že dobili nemški katoličani in protestanti, prav tako francoski, ponekod pa jih še pripravljajo.

Novo sveto pismo v slovenskem jeziku je med besedilom opremljeno z opombami. Na koncu je dodano še kazalo bolj znanih imen

in pojmov, sledijo kronološki pregled važnih osebnosti in dogodkov, razlaga štetja let in kolarjev, poglavje o merah in denarju in zemljevid svetopisemskih dežel ter rimskega cesarstva. Knjiga je vezana v črno platno in je zelo priročnega formata, zaradi tankega papirja pa tudi ni zavzela prevelikega obsega.

Ta nova izdaja svetega pisma v slovenščini je nedvomno potrebna in dobrodošla, še posebej zaradi tega, ker v zadnjem času na slovenskem knjižnem trgu ni bilo mogoče dobiti celotno sveto pismo, pisano v sodobni slovenščini.

—o—

SMRT UGLEDNEGA ZNANSTVENIKA

V Ljubljani je 5. t.m. umrl univerzitetni profesor in znanstveni svetnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. France Tomšič. Pokojnik, ki se je rodil leta 1905, je na filozofski fakulteti v Ljubljani predaval starocerkvenoslovanščino in slovansko filologijo. Bil je tudi član uredniškega odbora Slovarja slovenskega knjižnega jezika in član pravopisne komisije. Sodeloval je pri pravopisu iz leta 1962.

KULTURNO ZDRUŽENJE MOST

privedi v soboto 10. maja ob 19.00 uri v mali dvorani Kulturnega doma

MLADJEVSKI VEČER

s sledečim sporedom:

1. V. Vremec, uvodne besede,
2. F. J. Bister, 15 let Mladja - 15 let dela za besedo in človeka na Koroškem,
3. F. Kattinig, filmsko poročilo,
4. diskusija.

—o—

V Italijanskih knjigarnah se je pojavil italijanski prevod Kocbekove »Tovarišije«.

Izšla je 7. številka »Galeba«, kot vedno lepo ilustrirana in s številnimi pisemci malih bravcev.

V Trst je prispela 7. številka revije »Jezik in slovstvo«. Dobi se v Tržaški knjigarni. Tam je dobiti tudi novi številki revij »Trieste« in »srednjeevropske« revije »Pannonia«.

Iz Goriške

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice
MALI ODER

Stanko Majcen

» A P O K A L I P S A «

V petek, 9. maja ob 21. uri v Katoliškem domu
v GORICI

Nad Miljami v poletju 1974

(Nadaljevanje s 5. strani)

Jutri, ko bo zarja,
bo treba spet ven — v temo
polno rož, ptic in sonca.«

Kaj ni vse povedano v pesnikovem verzu:

»In seveda, rad bi imel bokal vina,
da bi se mi zajemalka zdela večna.«

Pribčeva fizična prisotnost v svetu je izredno senzibilna, drhteča prisotnost, ki se razdaja za človeka in svet v posebni POETIČNI TEOLOGIJI, ki ni le spekulativna, metafizična, idealistična in spiritualistična, temveč, pa naj zveni kot paradoks, tujezemeljska, tostranska, konkretna, materialistična, socialno angažirana.

Pribac ni nikoli v oblakih, temveč vedno na trdem in trdnem istrskem kaamnu, pri usodi svojih velikokrat socialno deklasiranih rojakov.

Zato ne sprašuje zastoj v pesmi »ENO ZAJEMALKO ČASA« le o vprašanih humanizma in humanitarnosti, religiozne večnosti, temveč tudi popolnoma konkretno po svetu, kjer ne bi bilo »nič vojakov, duhovnikov, policajev in smodnika.«

Taki verzi se bodo tudi pri nas zdeli marsikomu neprijetni, neprimerni ali celo bogokletni. In vendar menim, da je to poštena, čista literatura, čeprav se moramo take terminologije izogibati. Vendar je tu, v našem primeru, popolnoma na mestu!

Kaj ni pesem »V KLJUNU GOLOBICE«, po kateri je nova Pribčeva zbirka dobila lepo ime, ena naših najmočnejših religioznih, oziroma, boljše, teoloških pesmi.

V njej (a ne le v njej) je Pribac na utemeljen način izpovedal osnovnice verovanja in darovanja. Pesem je pred nami kot svetopisemska resnica, kot sporočilo starih očakov in prerokov.

V klasju polnem sonca
počiva božji kruh
in v viharjih, ki lomijo in ubijajo,
razodeva Stvarnik svoj obraz.

In če izročim svoj nemir
v kljun golobici

in če zbežim na konici vetra,
bo svet še vedno v meni,

ujet v sanje, ki nosijo v sebi veselja.

To je ta pronicljiva Pribčeva kozmologija, to teološko, nič kaj enostavno sporočilo, ki je kljub vsemu enostavno, plastično, iz mesa in krvi:

Kjer se križajo prepadi vsemirja,
in prah minulih svetov
se združuje po novih oseh.

In vendar! Vedno znova vzpostavi Pribac zvezo s konkretnim človekovim bivanjem, s konkretno življenjsko resničnostjo, tu ali tam. Njegova poetična telogija je namreč materialistična v tem smislu, da stalno postavlja v ospredje kot jedro bivanja lastno eksistenco, naš lastni bliž in bedo, ki ju osmišlja vsepreplavajoči božji duh.

Še v sanjah je Pribac takorekoč na tleh, na domači zemlji, v rojstni Istri, pod dišečimi oljkami, v naročju mehkih trav.

V Pribčevi pesmi vdira vedno znova tujina. Pribac obžaluje izgubo zahodne družbene komunikativnosti, vidi izolacijo posameznikov, brezbriznost do drugačnih, odtujenost in obup kot posledico družbene krutosti. V nasprotju s supermodernimi avstralskimi meščankami se mu stoji po »preprostih slovenskih dekletih, ki so imela vsaj vonj po ljudeh.«

(Dalje)

Sodobno kmetijstvo

Čas za prvo košnjo

V ugodnejših legah je trava že visoka in zaradi obilnega dežja tudi bujna. V krajih z nekoliko ostrejšim podnebjem — vzhodni tržaški Kras — pa je trava še razmeroma nizka, vendar tudi tu tik pred cvetenjem. Nujno je, da se nemudoma pripravimo na košnjo. Največ hranilnih snovi vsebuje mlada trava, ko so rastline visoke 15 do 25 centimetrov. Čakati, da bo trava še zrastle in to zdaj, ko je tik pred cvetenjem, nima nobenega smisla. Če hočemo, da bomo imeli dobro in povrh ceneno krmo in to pri vsesplošni podražitvi obratnih sredstev, kot so močna krmila in rudninski dodatki — zelo pomembno. Živinorejci žal ne morejo dosti vplivati na oblikovanje cen tistih krmil, ki jih kupijo, lahko pa si precej pomagajo, če smotrno izkoristijo možnosti, ki jih nudi domača krma.

Zelo pametno bi bilo več pozornosti posvečati tudi paši in košnjo kombinirati s pašo, poskrbeti treba tudi za gnojenje po prvi košnji. Če bi pri nas začeli bolj zgodaj s košnjo, t.j. v prvi polovici maja, bi lahko z gnojenjem travnikov takoj po košnji izrabili spomladansko deževje in tako za gotovo imeli obilno otavo. Ker pa številni živinorejci preveč odlašajo prvo košnjo in kosijo travo komaj konec maja in v juniju, dobijo manjvrednostno krmo, povrh pa pridejo v bolj suho obdobje in tako skoraj redno izgubijo otavo.

Kdaj kosimo?

Kadar opazimo, da je večina trav pred cvetenjem in da glavne trave že cvetejo, je čas, da kosimo. Takrat ima trava visok odstotek beljakovin, ki so osnova krmljenja živali. Po cvetenju se količina beljakovin hitro manjša. Čim starejša je torej trava, tem manj beljakovin in rudninskih snovi vsebuje. Poveča pa se tudi količina težje prebavljivih surovih vlaken. Dobra trava in torej seno, ima visoko stopnjo hranilnih snovi in tako seno je najcenejša krma. Pridelovanje dobrega sena je osnova donosne živinoreje. Res je sicer na drugi strani, da morajo dragocene trave vsaj enkrat vsakih 3-4 let priti do cvetenja in to zaradi nabiranja rezervnih snovi v koreninah, vendar ni dvoma, da do tega gotovo pride, saj ne začnemo s košnjo vsako leto na istem travniku. Mirno lahko začnemo kositi travnike že ob latenju, to je pred cvetenjem, zlasti če imamo več travnikov. Trava bo tako na večini travnikov v fazi cvetenja ob pravem času.

Rekli smo, da moramo po prvi košnji poskrbeti za gnojenje travnikov. Po prvem odkosu potrosimo na 1 ha travnikov 100 kg polnega gnojila 10:10:10. Tako bi morali gnojiti tudi predno začne spomladi trava rasti in tudi po drugem odkosu. Jeseni poskrbimo za gnojenje s kalijevimi in fosfatnimi gnojili, pozimi pa trosimo zrel hlevski gnoj.

Priporočljiva je zgodnja paša

Dobro izkoristimo travnike in hranilno vrednost trav, če pričnemo s pašo dovolj zgodaj. V ta namen bi bilo koristno imeti tudi t.i. izmenični ali čredinski travnik

oziroma pašnik, ki ga razdelimo v manjše ograde. Velikost ograde mora biti v razmerju do števila živine, tako da živina travnik dobro popase v enem ali dveh dneh. Nato ženemo živino na drugo ogrado in tako dalje. V prvo ogrado se bodo živali vrstile po 10-15 dneh, ko se bo trava spet obrasla. Travnik moramo vsekakor počistiti in gnojiti z gnojnico ter z dodatki rudninskih gnojil (z nizkim deležem dušika, tega je namreč že nekaj v gnojnici).

Dodatki rudninskih snovi

V prvih pašnih dneh moramo živino pravilno dokrmili, da ne pride do težkih prebavnih motenj. Zato moramo živini pred pašo dati v hlevu nekaj sena ali silaže. V začetku pasemo živino le pol dne, ostale obroke dokrmimo v hlevu s senom, s silažo ali močnimi krmili. Polagoma s pašo zmanjšujemo delež dodatne krme v hlevu. Pri pričetku paše moramo posvetiti posebno pozornost preskrbi živine z mineralnimi snovmi. Zelo pomemben element je magnezij, ki ga mlada trava le redko vsebuje v zadostnih količinah. Pred pričetkom paše in prve tedne paše moramo dodajati krmi tudi mineralno krmo, ki vsebuje magnezij in natrij. Razen teh dveh elementov je važen tudi fosfor. Dodatek mineralne mešanice na kravo in na dan znaša približno 150-200 gr. Pravilno izravnane hranilne snovi so mimo prej omenjene potrebe po primernih prehrani živine v pričetku paše, tudi predpogoj zdravja in nemotene mlečnosti krav.

Pred upravnimi volitvami

(Nadaljevanje z 1. strani)

za celotno slovensko manjšino in tudi najbolj učinkovita. Izidi volitev bodo najzgovorneje pokazali, kako o tej politični izbiri trenutno sodi naše ljudstvo, predvsem pa mlajši rod, ki se bo prvič udeležil volitev.

Nobena skrivnost ni, da je ta politični koncept trn v peti prav vsem italijanskim strankam. Do nedavnega je Slovenska skupnost na Tržaškem in Goriškem, predvsem iz konkurenčnih razlogov, bodla v oči le italijanski komunistični partiji in italijanski socialistični stranki, kar je naravno in tudi razumljivo glede na dejstvo, da se obe omenjeni stranki potegujeta tudi za slovenske glasove in o sebi trdita, da sta internacionalistični.

V zadnjem času pa ugotavljamo, da tudi Krščanska demokracija kaže vedno večji apetit do slovenskih glasov in si prizadeva, da bi v svoje vrste vključila Slovence. Nekaj podobnega opažamo tudi pri italijanskih socialnih demokratih.

Prepričani smo, da bodo demokratični Slovenci trdno vztrajali pri svojih stališčih, še dalje odločno samostojno nastopili v političnem življenju in to linijo potrdili tudi na upravnih volitvah z dne 15. junija s tem, da bodo čimveč glasov oddali slovenskim listam.

—o—

Na Dunaju je umrl bivši madžarski primas Mindszenty. Pokopali ga bodo v Maria Zell Njegovi »Spomini« so eden izmed bestsellerjev zadnjega časa.

Posvetovanje o sredstvih pomoči žrtvam snežnih plazov

Komaj mesec dni po hudih snežnih plazovih v italijanskih in avstrijskih Alpah, ki so zahtevali mnogo smrtnih žrtev, so priredili v nekem kraju pod Ortlesom v Gornjem Poadižju mednarodno posvetovanje, kako pomagati ponesrečencem v primeru take nesreče. Posvetovanje je organizirala mednarodna ustanova »Vanni Engemann«, ki se že od leta 1963 ukvarja s temi problemi. Udeleženci posvetovanja so prispeli celo iz Amerike. Zborovavci, ki zasedajo v gorski koči oziroma hotelu v Soldi, razpravljajo predvsem o tem, kako najti ljudi pod plazom, kajti to je v takem primeru najnujnejša naloga, kajti računajo, da ostane človek živ pod snežno maso največ pol ure, če nima posebne sreče. Predvsem bi bilo treba, da bi smučarji sami o-

premili svoje čevlje, palice ali smuči s kakimi znaki, da bi jih bilo v snegu lažje najti.

—o—

PREVEČ DENARJA ZA HRANO PSOV IN MAČK

V Franciji so izračunali, da potrošijo vsako leto okrog 151 milijard lir za hrano psov, mačk, kanarčkov in belih miši. V Franciji je 18 milijonov ljudi, ki imajo po eno ali več teh živali. Svoj čas so hranili ljudje mačke in pse z ostanki svoje hrane, zdaj pa menijo, da jim morajo dodati posebej zanje pripravljeno hrano, ki se dobi v trgovinah. Takih trgovin je v Franciji 5.600. To je neke vrste snobizem in mnogokrat se skriva za takim trošenjem denarja za živalsko hrano tudi brezsrčnost do ljudi, ki so v stiski. V trgovinah, ki prodajajo hrano za pse in mačke — največkrat zelo pomanjkljivo, kar zadeva njeno krmilno vrednost in vitamine — je dobiti tudi lepotilna sredstva za te živali. Najnovejša modna neumnost — seveda ne preveč brihtnih ljubiteljev psov in mačk je neke vrste žvečilni gumi za te živali, ki ga je dobiti v trgovinah v treh različnih okusih.

NAJVEČ PSOV JE NA MADŽARSKEM

Največ psov na evropski celini je menda na Madžarskem — po uradnih statistikah kar 1.600.000. V tem pogledu zaostaja Madžarska menda samo še za Veliko Britanijo. To pomeni, da ima približno polovica madžarskih družin psa.

ŠAH

Dekle z zaprtimi očmi

19

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

OSMO POGlavJE

Kakšne so razlike med srednjo igro in končnico? Omejimo se na poglavitne! Prvič: kralj ni več pasivna figura, ki se, potuhnjena za rokadnimi kmeti, obkroža še s figurami, da ga branijo pred nasprotnikovimi. Obratno, to je »kralj boja«, ki vodi svoje čete v napad. Drugič: kmetje, ki so bili v srednji igri prej v napoto lastnim figuram kot kaj drugega, se v končnici, ko je njihova promocija aktualna, razmahnejo. Tretjič: na izpraznjenih linijah, vrstah in diagonalah polneje zaživijo trdnjave in lovci. Četrtič: kljub vsem znanim težavam končnic so te le bolj pregledne in dostopnejše analizi, kot je zamotanejša srednja igra. Če nam bodi dovoljeno grobo poenostavljanje, bomo rekli: srednja igra je področje ustvarjalne domišljije, končnica je domena neizprosne logike.

V partiji Pillsbury - Gunsberk (Hastings 1895) je nastala pozicija:

BELI: a2, c5, d4, e3, f4, g4, h2, Sd3, Ke2

ČRNI: a6, b5, d5, e6, f6, g6, h7, Sb8, Ke7.

Materialno sta beli in črni popolnoma enakovredna. Če se malo zapičimo v položaj, pa ugotovimo, da je nekaj komaj otipljivih prednosti na strani belega. Tako ima beli prostega kmeta (c5), medtem ko si ga mora črni iz obeh kmetov a6 in b5 šele ustvariti (po zamenjavi z belim kmetom a2). Dalje: beli kmetje so v povprečju malo dlje napredovali od črnih, (razlika je samo za dve polji na kar sedem kmetov). Že manj prozorno je, da je beli skakač bolj aktiven od črnega, medtem ko je pozicija obeh kraljev (če izvezemo seveda dejstvo, da je črni kralj vezan na belega prostaka c5) enakovredna.

Iz teh malenkosti je Pillsbury znal sestaviti mojstrovino, za katero je vsem nešahistom lahko samo žal (pa jim ni, ker živijo v blaženem nevednosti!). Najprej je odprl novo fronto.

27. f5! g5.

Oglejmo si variante:

A) 27. .. gf5.; 28. gf5: ef5: 29. Sf4 in 30. Sd5: Črni dobi dvojnika, beli pa dva prostaka.

B) 27. .. a4, 28. fe6: Ke6.; 29. Sf4+ in spet 30. Sd5:

C) 27. .. ef5.; 28. gf5: a4, 29. fg6: hg6.; 30. Sf4 g5, 31. Sd5:+

Z igrano potezo je črni vsaj preprečil manever Sf4-d5, toda napeta formacija beli f5 - črni e6 je v korist belega.

28. Sb4 a5, 29. c6 Kd6 (grozila je neubranljiva 30. c7), 30. fe6: Sc6: (na 30. .. ab4: sledi 31. e7 Ke7.; 32. c7 itd.), 31. Sc6: Kc6.; 32. e4!! (S tem je beli kmet, ki ga je črni kralj grozil osvojiti z 32. .. Kd6 rešen) 32. .. de4.; 33. de5+ Kd6.

Bela kmeta (d5, e6) se vzajemno podpirata in paralizirata črnega kralja. Sedaj mora beli še preprečiti, da si črni ne ustvari prostaka na enem od obeh kril.

34. Ke3 b4, 35. Ke4: a4, 36. Kd4 h5 (tudi črni si ustvari dve fronti, toda za ceno novega belega prostaka). 37. gh5: a3 grozi 38. .. b3, 39. Kc3 ba2: itd.), 38. Kc4 f5 (prepozno!), 39. h6 f4, 40. h7 Črni se vda.

Obednica Hughovih je najlepši prostor v vsej hiši.

Povsod v njej obhaja zmagoslavje nova umetnost s svojo težko masivnostjo.

Zaradi kasne sinove vrnitve kosila takorekoč niti ni bilo. Sicer pa je bil gospod Hughe telefoniral iz tovarne, da ne pride domov prej kot zvečer.

Melanija in Celestin sta prišla zaporedoma nadzorovat, kako pripravlja »ta nova« mizo. In sta ugotovila, ne brez nekaj nevolje, da se je kot oseba, ki še nikoli ni opravljala takega dela, kar dobro izkazala.

Vrtnar je bil prinesel cvetice. Marija jih je razpostavila v malih posebnih šopkih, ki so kaj ljubko učinkovali. Ker jo je Melanija nadzorovala, ne da bi ji svetovala ali kakorkoli vsiljevala svojo izvedenost, je Marija staknila tu in tam več različnih in pripravnih stvari, ne da bi prej zanje vedela in ki se niso pred njenim prihodom nikoli uporabljale, pač zato ne, da bi bilo za hišno čim manj opravka v obednici. Vsak je dobil tisti večer razen šopka jedilni list, svojo solnico, svoj podstavek za vilice in dobro izbrano vrsto čaš.

Ko je Hughova družina stopila iz salona v obednico, je bil učinek naravnost presenetljiv. Gospa Hughe se je celo blagovolila zadovoljno nasmehnuti.

»Dobro je, Marija... zelo dobro... zlasti za prvokrat!«

Nato je rekla, obrnivši se k možu:

»Adolf, to je naša nova hišna... Ti je še nisi imel prilike videti.«

Gospod Hughe je pristopil k Mariji, ji pogledal odkrito naravnost v obraz... z očmi izkušnega moža, ki je bil že često prevaran in ki ne verjame več nadetemu izrazu prvih dni. Dal je Mariji roko in je rekel preprosto:

»Upajmo, da vam bo pri nas vseč in da bomo dobro shajali drug z drugim.«

Toda vesten opazovavec bib il lahko zapazil na gospodu Hughu zadovoljno preseenečenje... preseenečenje, čigar izraz se je med večerjo večkrat pojavil.

Toda gospod Hughe je imel očitno tudi težke skrbi. Večerja, ki se je začela skoraj brez besed, se je istotako nadaljevala; oče

in sin takorekoč nista govorila med seboj. Gospa je sama skrbela za pogovor. Lahko je bilo opaziti njeno dobrotno skrbnost, da pravočasno odvrne vsak morebiten poskus spopada med obema moškima. Temu primerno je tudi naravnala pogovor, da ni zdrknil s pravega tira ob nevarne čeri.

Vsekakor težavna naloga!...

Dež, lepo vreme, tekanje po trgovinah, nesreča in prigode v soseščini — vse to je pozivljalo sicer dolgočasno in težavo vzdrževano nepretrgano nit pomenka, ki je bila vsak hip na tem, da se pretrga. Med tem je vsak omiznik skrbno pazil, da nehote ne sproži prevelike napetosti viharnega vzdušja, in pri tem opazoval mlado hišno, ki se je spretno in odlično kretala, kakor bi od novinke nihče ne pričakoval.

Tisti večer ni bilo treba nobenemu prav nič zahtevati.

Marija je v svoji pazljivosti vnaprej poskrbela za vse. Ne da bi se zavedala, je vsak hip kazala tako fine navade, kakršnih pariška gospodinjstva tako zlepa ne poznajo, ki ja so običajne pri visokih rodbinah na podeželju, kjer tako radi sprejemajo in kjer imajo na razpolago več prostora, več časa in nemara tudi več liubezni.

Ko se je večerja že bližala koncu, sta bila zakonca Hughova kar nekoliko začudena, videč, kako je Marija postavila čisto neprisliljeno poleg vsakega lično srebrno skledo s toplo vodo in rezino limone.

Vsa ta posoda že sicer že bila v njihovi jedilni omari, a se ni nikoli uporabljala.

Ludviku Hughu se je zdelo to menda oa sile dobro. Marija ga je slišala, ko je rekel svoji materi:

»Navsezadnje, zakaj pa ne?...«

In tako bi se bila večerja končala brez viharja, ki se ga je očitno bala gospa Hughe — ko bi ne bil v tem hipu poklical zvonec njenega moža k telefonu, nameščenem tik poleg obednice.

(Dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo **NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM** v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n o TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.